

Szakmai beszámoló
a Levéltári Szemle 2020. évi évfolyamáról

NKA pályázati azonosító: 204101/00996

2020 folyamán – december elejéig bezárólag – napvilágot látott a Levéltári Szemle 70. évfolyamának valamennyi száma.

A Levéltári Szemle (2006-tól) három kiadó – a Magyar Levéltárosok Egyesülete, a Magyar Nemzeti Levéltár és a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsa – együttműködésének eredményeképpen jelenik meg.

A szerkesztőség 2018 elején kialakított összetételében változás nem történt. Főszerkesztő Kovács Eleonóra (MNL), felelős szerkesztő Szálkai Tamás (MNL HBML), szerkesztők: Németh Ágnes (BFL), Sasfi Csaba (MNL SZKI), Világi Dávid (Ráth Mátyás Evangélikus Gyűjtemény, Győr); olvasószerkesztő Szabó Dorottya (MNL NKEUPI), műszaki szerkesztő Gáty István (MNL VeML). A szerkesztőségben belül minden munkatársnak megvan a felelősségi területe és kapcsolattartási köre annak érdekében, hogy a levéltári intézményhálózat valamennyi típusú intézménye és azok eredményeinek publikálása megfelelő módon érvényesüljön a folyóirat hasábjain. (MNL tagintézmények, BFL, egyházi és szaklevéltárak, valamint kapcsolattartás a különböző levéltáros egyesületekkel.)

A szerkesztőség törekedett arra, hogy markánsan érvényesüljön a folyóirat levéltárszakmai jellege. Történeti tárgyú írások csak indokolt esetben kerülnek be a lapba, akkor, ha az anyag levéltári háttéranyagon alapszik, vagy olyan témát tárgyal, amely pl. összefüggésben van kormányzattörténettel, adatvédelemmel, levéltári szakterületekkel, s amelyben a levéltári kutatás módszerére, a forrásértékre, egyes irategyüttesek ismertetésére is van információ. Egyértelműen előnyt élveznek azonban a levéltárszakmai, levéltár-tudományi cikkek, tanulmányok. A folyóirat szerkesztői gárdája törekszik a levéltárosok napi munkavégzéséhez kapcsolódó új szabványok, jogszabályok figyelemmel kísérésére, valamint arra, hogy az egyes levéltári szakterületekre vonatkozó – akár nagyobb lélegzetű – szakmai koncepciók is bekerüljenek a lapba. A jövőbe tekintés és az aktualitások szem előtt tartása többféle módon is érvényesül.

Valamennyi lapszám egységes szerkezetű, letisztult, átlátható, a tipográfiai követelményeknek eleget tevő, esztétikus, ugyanakkor modern külsőben jelent meg. A borítón látható képek mindig kapcsolatban álltak a lapszám valamely szempontból fontos és/vagy érdekes publikációjával. A borítókép kiválasztáskor törekedtünk – az aktualitásokra is figyelve – a lapszám tartalmának erősítésére (pl. Trianon, Levéltári Szemle 70 éves). A szerkesztők gondot fordítottak a képek minőségére is. A folyóirat nyomdai munkálatait a Kódex Könyvgyártó Kft. végezte.

Pályázati támogatásunk ez évi összege lehetővé tette, hogy a folyóirat terjedelmét – éves szinten – 16 oldallal növeljük. E terjedelemlnövekedés kétféle módon érvényesül. Indokolt

esetben a lapszámok végén színes mellékletet szerepeltettünk (2. és 4. szám), más esetben a lapszám terjedelmét növeltük (3. szám).

A lap hivatkozási- jegyzetelési módjára vonatkozó részletes útmutató megtalálható a Magyar Levéltári Portálon is: <http://www.archivportal.hu/hu/leveltari-szemle/>.

A folyóirat a korábbi évek jól bevált főbb közleménytípusait, rovatait megtartotta, de újakat is bevezetett. A vezető szakfelügyelő jelentése, az Év Levéltári Kiadványa Díj, a levéltári kiadványok bibliográfiai adatai, továbbra is helyet kaptak a lap hasábjain. Ebben az évben a koronavírus járvány miatt elmaradt vándorgyűlések (MLE, MLVT, MELTE-EME, FLE, MFLSZ), valamint MLE által finanszírozott tanulmányutak beszámolóí – érthető okokból – nem jelenhettek meg, de a jövőben természetesen ismét szerepeltetni fogjuk ezeket.

Továbbra is érvényesült az egy-egy téma köré szerveződés, amely a különböző közleménytípusok együttes hatásában jól tükröződött, ugyanakkor több közleményből álló sorozatokat is megkezdtünk, amelyek első közleményei ugyancsak megjelentek.

Már második éve működik a Krónika rovat (évente kétszer), amely egy-egy bekezdésben tárgyalja a levéltári élet fontosabb híreit, egyensúlyt teremtve ezzel a különböző intézménytípusok hírei között, s csak a bővebb kifejtést érdemlő, országosan jelentős események jelennek meg önálló tudósításokban.

A Levéltári Szemle 2020. évi 1. számában a lapszámot bevezető, s a magyarországi levéltárak 2019. évi ellenőrzési tapasztalatait ismertető szakfelügyelői jelentés (Cseh Gergő Bendegúz) mellett ezúttal elsősorban digitalizálással kapcsolatos és levéltár-történeti tárgyú közlemények kaptak helyet. Az egyházi levéltárakban zajló digitalizálási projektek bemutatását célzó sorozat első tanulmánya a Kalocsai Főegyházmezei Levéltár eredményeit ismertető írás (Lakatos Andor). Szintén az egyházi levéltárak témakörében mozog az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ kezdeti éveit bemutató levéltár-történeti visszaemlékezés (Rosdy Pál). A levéltár-történet ma is aktuális kérdését dolgozza fel a törvényhatósági levéltárosok magasabb bérezésük érdekében tett lépéseit tárgyaló tanulmány (Szálkai Tamás). Számos levéltári dokumentumra épülő kutatás eredményeit ismerhetjük meg egy a földosztás és tévesztés témakörében készült írásból (Csikós Gábor). Mindezek mellett Mindszenty József bíboros környezetének forrásait feldolgozó kötetek recenzióját (Ólmosi Zoltán), valamint a magyarországi levéltárak 2019. évi bibliográfiáját is tartalmazza a lapszám.

A Levéltári Szemle 2020. évi 2. számában két fő téma, az állományvédelem és a digitalizálás köré szerveződtek a tanulmányok. Utóbbihoz kapcsolódóan – egyúttal az egyházi levéltárak digitalizálási projektjeit bemutató sorozatból – a Veszprémi Főegyházmezei Levéltár munkáját (Karlinszky Balázs), valamint az Osztrák Állami Levéltár és az MNL közös digitalizálási projektjét ismerhetjük meg (Oross András). Az állományvédelem témakörében a tintamarás restaurálásának módjáról (Szlabey Dorottya), valamint a tömeges fertőtlenítési és savtalanítási eljárásokról (P. Holl Adrien) találunk szakmai anyagot. Mindezek mellett egy Ember Győző 18. századról folytatott bécsi kutatásait bemutató tanulmányt (Kulcsár Krisztina), valamint az egyik első szecessziós bérház tervrajzainak felleléséről szóló írást (Brunner Attila) is tartalmaz a lapszám. Az MNL OL-ban és a Bundesarchivban fellelhető pártokumentumokra épülő kutatás eredményeit ismerhetjük meg, a Kádár János és Erich Honecker 1972. februári találkozóját feldolgozó tanulmányból (Wencz Balázs). A levéltári élet első félévi híreiből összeállított Krónika ugyancsak megtalálható e füzetben.

A Levéltári Szemle 2019. 3. száma színes tartalommal, több szakkérdést is érint. A lapszámot bevezető tanulmány a jelen egyik fontos szakmai aktualitását, a levéltári törvény és a rá vonatkozó végrehajtási rendeletek változásait taglalja (Bényei Balázs). Az egyházi levéltárak témaköréhez tartozik a Váci Püspöki és Káptalani Levéltár digitalizáló munkáját és honlapját bemutató írás (Papanek Ferenc), amely az egyházi levéltárak e-kutatási szolgáltatásait bemutató sorozat része, valamint a Bőle Kornél OP irathagyatékáról készült ismertetés (Gilányi Magdolna); utóbbi a szétszóródott szerzetesi iratanyag fellelésének nehézségeibe is bevezeti az olvasót. A levéltári kiadványok lehetséges műfajait a korszerű kiadványkészítés jegyében tárgyaló írás (Kovács Eleonóra) mellett, a vállalati iratok gyűjtésének szabályozását és intézményei kereteit ismertető szakmai anyag első része (Köcze László), valamint két levéltár-történeti írás gazdagítja még a füzet tartalmát. A Trianon emlékéhez kapcsolódóan Bihar megye levéltára és levéltárosai sorsát tárgyaló tanulmányt olvashatunk (Szálkai Tamás). A jelen eseményeinek levéltár-történeti tényé válását mutatja be a restaurátor szemével a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltárában bekövetkezett katasztrófa utáni mentés eseményeinek rögzítése (P. Holl Adrien).

A Levéltári Szemle 4. számának első tanulmánya a folyóirat elmúlt hét évtizedét foglalja össze kitérve a szaklap szerkezetében, célkitűzéseiben, tartalmában bekövetkezett változásokra (Kovács Eleonóra). Egy hosszabb lélegzetű közlemény első részeként a fővárosi oktatás-nevelési szervek maradandó értékű iratainak feltárásáról és gyűjtéséről olvashatunk (Koltai Gábor). Forrásismertetés, ugyanakkor levéltár-pedagógiai szempontból is értékes olvasmány a gyermeknaplót ismertető írás (Gaálné Barcs Eszter). Az egyházi levéltárak digitalizálási munkáit és e-kutatási lehetőségeit bemutató tanulmányok két következő darabja a Székesfehérvári Püspöki és Székeskáptalani Levéltár (Mózessy Gergely) és a Pécsi Egyházmegyei Levéltár (Damásdi Zoltán) tevékenységét tárja az olvasók elé. A levéltárak 1949-es jövőképét, de a jelen kihívásait is megismerhetjük az Ember Győző levéltárakkal és levéltárosokkal kapcsolatos nézeteit bemutató tanulmányból (Mikó Zsuzsanna), amelyet a 60'-as évek levéltár-történetének egy szeletét és Kosáry Domokos Pest Megyei Levéltári tevékenységét tárgyaló írás követ (Berényiné Kovács Gyöngyi). A lapszám könyvismertetésekkel, Nyíregyházi Egyházmegye Levéltára bemutatkozásával (Ujteleki Zsuzsanna), a városi levéltárak elektronikus nyilvántartásai fejlesztésének ismertetésével (Haraszi Viktor), valamint a levéltári élet főbb eseményeit tárgyaló krónikával zárul.

2020-ban a lapszámok megjelenése október elejétől december elejéig bezárólag valósult meg. Ennek magyarázata, hogy NKA-támogatásunk szerződése szeptemberben jött létre, s azt megelőzően nem volt lehetőség lapunk megjelentetésére. Mivel saját forrásaink csekélyek, ezért fontos fokozottan számunkra az NKA pályázati támogatása, amelyért ezúton is köszönetünket fejezzük ki. Erkölcsi, szakmai és anyagi támogatásuk nélkül munkánk nem valósulhatott volna meg!

Beszámolóinkat a benyújtással egy időben feltöltöttük a Hungaricana közgyűjteményi portálra: <http://hungaricana.hu/nka-palyzatai-beszamolok/>.

Intézkedtünk a nyomtatott lapszámok postázásáról, valamint online archiválásáról is és ingyenes hozzáférhetővé tételéről is:

Hungaricana: https://library.hungaricana.hu/hu/collection/mltk_leveltari_szemle/

Országos Széchényi Könyvtár Elektronikus Periodika Archívuma:
<http://epa.oszk.hu/01100/01117>

A tavalyi évtől kezdődően elkészítettük a lapszámok összegzőit, valamint a tanulmányok magyar és angol nyelvű rezüméit, amelyek megtalálhatók a Magyar Levéltárosok Egyesülete honlapján a Levéltári Szemle menüpont alatt: <http://www.archivportal.hu/hu/leveltari-szemle/>

Budapest, 2020. december 15.

Támogatásukat ezúton is megköszönve, tisztelettel:

Dr. Kenyeres István
elnök